

Szegedi Péter

Pálya a magasban

Spéci, a primadonna

„Egy-egy felfedezett sporttehetségnek »megfogására« az egyesületek valóságos hajszát indítanak. Koncessziókkal, ígéretekkel valósággal elkábitják az illető tehetséget. Egyik egyesület túllicitálja a másikat, csak hogy elhalásszák egymás orra előtt a sportnak jövőendő »star«-ját. (...) A »kiváló sportférfi« pedig fitymálva fogadja mindezt. Úgy jár-kezik közöttünk, mint a Nap, a mely körül az egész sportvilágnak forognia kell. Ezeknek a sportsmaneknek legtalálhatóbb elnevezése: sportprimadonna.”

Csupán négy éve rendeztek labdarúgó-bajnokságokat Magyarországon, amikor a Sportvilág 1905-ben cikksorozatot közölt az álamatórökről. Mint minden sportág, a labdarúgás is az amatőrizmus talaján szerveződött, ahol a spor-

tolók célja testük edzése, ám a gyorsan népszerűvé váló futballisták közül egyre többen felismerték, hogy játéktudásuk valódi tőkére konvertálható. A profizmus 1926-os legalizálásáig a hivatalosan amatőr, valójában pénzért játszó labdarúgókat nevezték álamatóröknek. A primadonna a sportsajtó egyik kedvelt kifejezése volt, azokat az álamatóröket illették e jelzővel, akiknek mentalitása inkább hasonlított a színpadok ünneplést színtáncához, mint a testüket tudatosan fejlesztő sportolókéhoz.

A magyar futballmúlt legnagyobb primadonnája kétségkívül Schaffer Alfréd volt. Az 1893-ban, Pozsonyban született labdarúgó gyerekkorában került a fővárosba, a grundon még Alinak becézett Schaffer 1914-ben igazolt az MTK-hoz, itt kapta egyik játékosársától a később közzismertté vált Spéci nevet. Az MTK-val három baj-

bukása után előállott új politikai helyzetben, érthető okokból, de most már hozzátehetem, hogy ok nélkül, félttem hazamenni. Mikor pedig az 1. FC Nürnberg-től ajánlatot kaptam, hogy mint tréner és játékos lépjek be az egyesületbe, én örömmel igent mondtam.” Játékos-pályafutása hátralévő éveit külföldön töltötte, 1919 és 1926 között a Basel, a Nürnberg, a Wacker München, a Sparta Praha és az Amateure Wien csapatában szerepelt.

Szinte mindent megnyert, amit lehetett, de Spéci nem a dicsőséglisztája miatt volt igazi „jelenség”. Hugo Meisl osztrák szövetségi kapitány a futball művészetének tartotta, de tévedünk, ha Schaffert egy szerény és szorgalmas sportolónak képzeljük el. Spéci, a kávéházak állandó vendége, állítólag napi három órát biliárdozott, a bécsi Ring Caféban pedig az „egyik legkedvesebb csevegőnek és legrafináltabb buki-dominó szakembernek” tartották. Schaffer igazi sztár volt, nem fukarkodott önmaga dicsőítésével, nyilatkozataival folyamatosan építette saját mítoszát.

Egy történet szerint Bazel polgármestere megjegyezte a labdarúgónak, hogy még nála is többet keres. Spéci erre csak annyit mondott: „Valóban, de ön nem tud futballozni, én meg tudok!” Fél év után távozott Svájc-ból, állítólag azért, mert leszállították a fizetését, ő azonban azt állította, hogy összekülönbözött egy játékos-

ársával. Annyit azért megjegyezett Svájcban töltött hónapjairól, hogy „a baseli csapat is hihetetlenül feljavult tréningem alatt”. Következő klubjánál, Nürnbergben kezdték Fussballkönig-nek nevezni. Pedig itt is alig fél évet töltött, miután ismét vitája támadt egyik csapattársával. Schaffer természetesen nürnbergi pályafutásáról is szuperlatívuszokban beszélt: „Valósággal bálványoztak Nürnbergben, hiszen a csapat, amely addig csak jelentéktelen szerepet játszott a délnémet futballsportban, már az első évben, amikor a csapat tréningjét amatőr alapon elvállaltam és középcsatára voltam, nemcsak a délnémet, hanem a birodalmi bajnokságot is megnyerte.” Az 1921/22-es bajnoki címet már a Wacker Münchennel érte el. A bajor városban a Sporthírlap szerint „Az üzletek kirakatában Schaffer arcképe volt látható, az utcákon, amerre járt, utána fordultak az emberek, a társaságokban róla beszéltek s valami nagyon értékes müncheni specialitásnak tartották. Fürdött a dicsőségben és a jólétben, a lapok hasábjait közzölte minden egyes játékaról s minden mozdulatát megfigyelték.”

1922 végén csatlakozott a Sparta Prahához, ahol csak egyetlen bajnoki meccsen lépett pályára, majd részt vett az MTK téli túráján, 1923 tavaszától pedig a bécsi Amateure (Austria Wien) játékosa lett. Hazavágyott, 1923 végén megnézte az MTK egy bajnoki meccsét, majd

noki címet nyert, kétszer volt gólkirály, 1915 és 1919 között 15 válogatott találkozón 17 gólt szerzett, így góllátogat tekintve harmadik a legeredményesebb válogatott futballisták rangsorában. A Hungária körúton töltött öt év azért is számít különlegesnek, mert Schaffernek a fővárosi kék-fehér alakulat már a tizenkettedik (!) csapata volt, húsz klubváltással tarkított pályafutása során az MTK-n kívül sehol sem játszott két évnél többet.

Négy játékosársával együtt 1916 végén profizmus vádjával vizsgálatot indított ellene a labdarúgó-szövetség. Schaffer természetesen pénzért játszott, ezt tette egész pályafutása során, de hivatalosan soha sem vált profivá. Jellemző, hogy amikor 1923 végén a szóbeszéd szerint a londoni profi Tottenhamhez készült, a Sporthírlap ekképp cáfolta a pletykát: „Benne volt a napokban / Schafferről a hír az összes lapokban, / hogy a Tottenham Hotspurba lép, /és profi lesz végképp. / Én e hír fölött erősen kétkedem, / mert, hogy a Hotspurba lép, / eddig még igazat mondhat a nóta, / de, hogy Spéci profi lesz, ezt már mégse hihetem róla.”

A Tanácsköztársaság idején Bokányi népbiztos munkatársa volt, egy magyar-osztrák meccsen puskával a kezében készült róla fénykép. 1919 nyarán részt vett az MTK nyári túráján, de nem tért haza a csapattal. Egy öt évvel később adott interjúban elárulta: „A kommün

„szerényen” megjegyezte: „Ha hazajövök, az MTK lesz a kontinens legjobb csapata.” Mégis visszament Bécsbe, a Sporthírlapnak sajátos stílusában elmondta, hogy még mindig keresett játékos, ám érzi, hogy lassan véget ér pályafutása: „Mostanában is havonta átlag két-három ajánlatot kapok külföldről, amelyek aranyhegyeket ígérnek, de túl vagyok én már azon, én már nem tudok annyira játszani, mint amennyire értem a futballt.” Végül bő két évet töltött a bécsi csapatnál, bajnoki címet és kupát nyert, majd visszavonult az aktív játéktól.

Trénerként ugyanolyan „nyughatatlan” volt, mint játékosként. 19 év alatt 13 csapatot edzett, a Nürnberggel bajor, az MTK-val kétszeres magyar bajnok lett. 1938-ban Dietz Károly szövetségi kapitány mellett a világbajnoki ezüstérmes magyar válogatott edzője volt, két román kupát nyert a Rapiddal, olasz bajnokságot az AS Romával, a Ferencváros edzőjeként kétszeres kupagyőztes, majd a Bayern Münchennel müncheni-délbajor bajnok lett. Egy 1926-os interjúban elmondta, hogy nem vágyik vissza Budapestre, már félig németnek érzi magát, szülei is csak németül beszéltek. Nem véletlen tehát, hogy főként német nyelvterületen futballozott és edzősködött, a halál is egy német vonaton érte a mindig úton lévő Spécit. 1945 szeptemberében Prien am Chiemseeben találtak rá, a bajor kisvárosban temették el.